

Kasteel Rivierenhof, Deurne

Een archeologisch vooronderzoek via wetenschappelijke vraagstelling

Auteur:

D. Van den Notelaer

Erkend Archeoloog:

D. Van den Notelaer (OE/ERK/Archeoloog/2018/00204)

Colofon

VEC rapport 159

Kasteel Rivierenhof, Deurne
Een archeologisch vooronderzoek via wetenschappelijke vraagstelling

Vlaams Erfgoed Centrum bvba
Auteurs: D. Van den Notelaer

Erkend archeoloog: D. Van den Notelaer (OE/ERK/Archeoloog/2018/00204)

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum bvba, Geel, februari '24

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bvba.

Vlaams Erfgoed Centrum bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

D/2024/13.254/159
ISSN 2295-2675

Vlaams Erfgoed Centrum
Liesdonk 5
2440 Geel
Tel + 32 (0)16 39 47 96
info@vlaamserfgoedcentrum.be
www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Generiek	5
1.3	Huidig gebruik en verstoringen	8
1.4	Onderzoekskader	9
1.4.1	Geplande werken en bodemingrepen	9
2	Proefsleuvenonderzoek	17
2.1	Inleiding	17
2.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	17
2.3	Werkwijze en onderzoeksstrategie	17
2.3.1	Methodiek tijdens het veldwerk	17
2.4	Assessmentrapport	23
2.4.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment	23
2.4.2	Aardkundige beschrijving van de profielen	23
2.4.3	Assessment van de sporen	23
3	Samenvatting	26
Literatuur		28

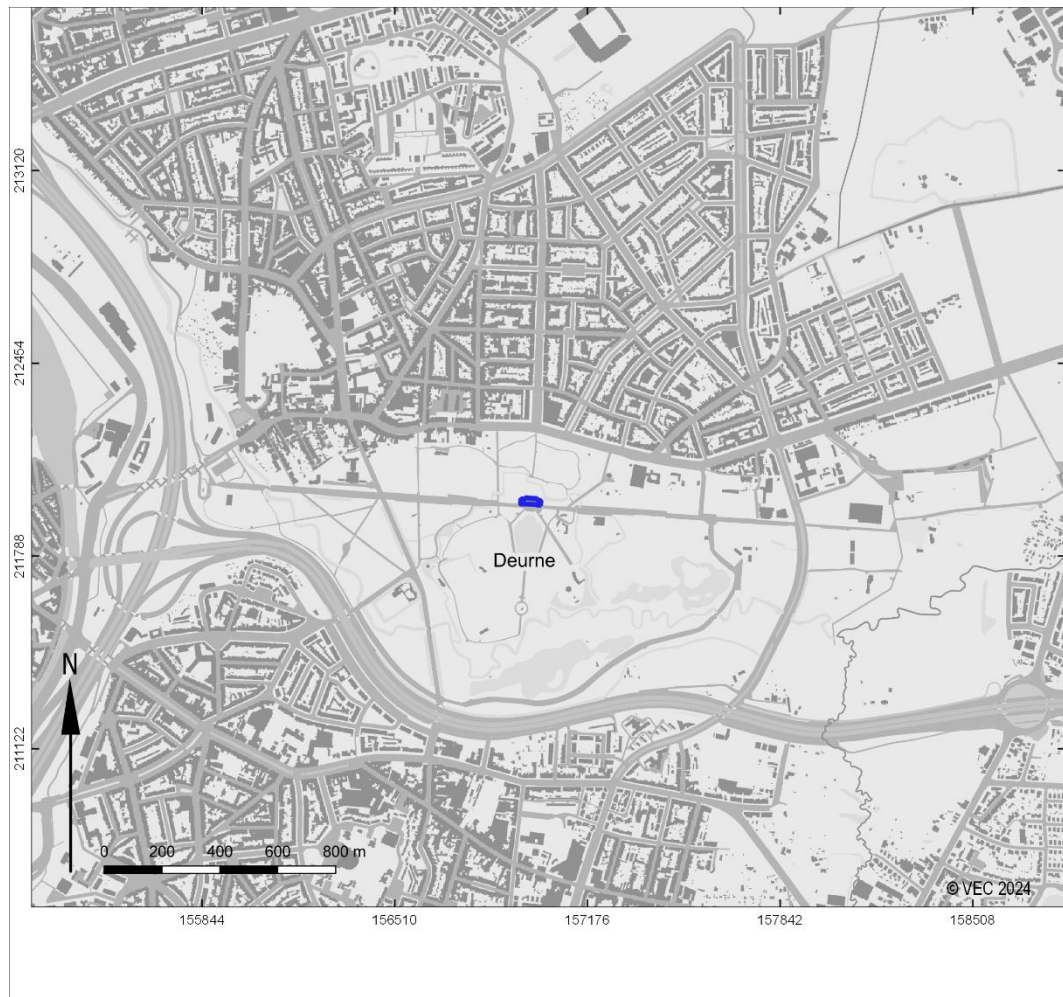
periode	tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden-IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		circa 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

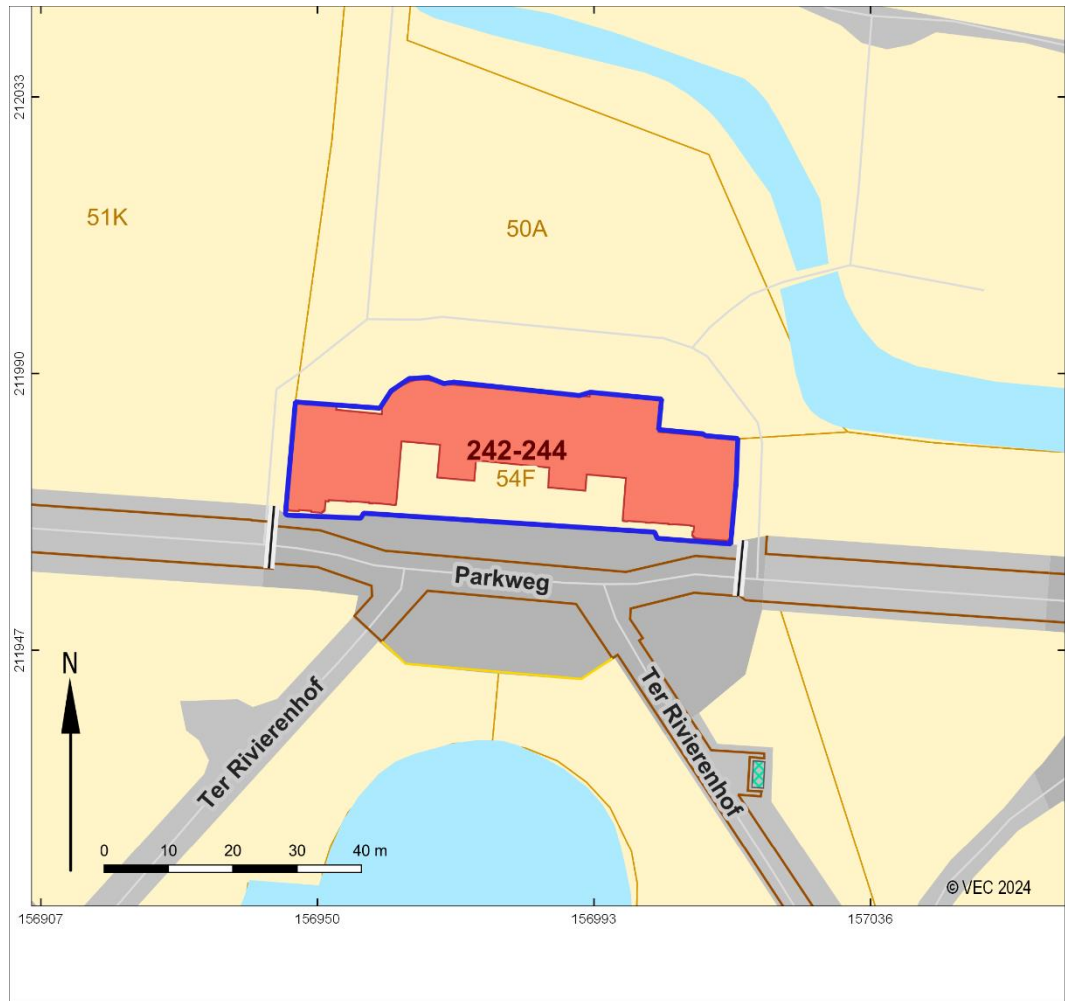
1 Generiek

1.1 Inleiding

Het Vlaams Erfgoed Centrum heeft een onderzoek uitgevoerd aan Kasteel Rivierenhof te Deurne (afb. 1 & 2). Het archeologisch onderzoek bestaat uit een proefputtenonderzoek met wetenschappelijke vraagstelling. De resultaten van het onderzoek worden beschreven in hoofdstuk 2.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied op de GRB-kaart. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.2 Administratieve gegevens

Projectcode:	2023L114
Dossier wetenschappelijke vraagstelling:	102858
Aanleiding:	Renovatie- en restauratieproject
Adres:	Turnhoutsebaan 244
Plaats:	Deurne
Gemeente:	Antwerpen
Provincie:	Antwerpen
Kadastrale gegevens:	ANTWERPEN 31 AFD/DEURNE 5 AFD/Sectie: B/Perceel:0054/00F000
Diepte bodemverstoring	Max. 30cm-mv
Oppervlakte plangebied	Ca. 1343m ²
Oppervlakte bodemingrepen:	Ca. 3,4m ²
Coördinaten (<i>bounding box; Lambertcoördinaten</i> (<i>EPSG:31370</i>))	Xmin: 159.946,63 Xmax: 157.015,68 Ymin: 211.963,63 Ymax: 211.989,59
VEC-projectcode:	5050291
Auteur(s):	D. Van den Notelaer
Projectmedewerker(s):	D. Van den Notelaer (erkend archeoloog, veldwerkleider) A. Thomson (assistent-archeoloog)
Erkend archeoloog:	D. Van den Notelaer (OE/ERK/Archeoloog/2018/00204)
Begindatum onderzoek:	15 december 2023
Einddatum onderzoek:	15 december 2023
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Liesdonk 5 2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	Kasteel

1.3 Huidig gebruik en verstoringen

Het plangebied betreft kasteel Rivierenhof (afb. 3). Tegenwoordig doet het kasteel dienst als taverne-restaurant met een feestzaal. De taverne bevindt zich in het hoofdgebouw. In het oostelijke paviljoen zit een polyvalente ruimte en in de westelijke paviljoenen een galerij en openbaar sanitair. Aan de voorzijde bevindt zich een terras. Aan de achterzijde van het kasteel situeert zich ook een terras, en is er een logistieke zone.

Afb. 3. Recente situatie van kasteel Rivierenhof.

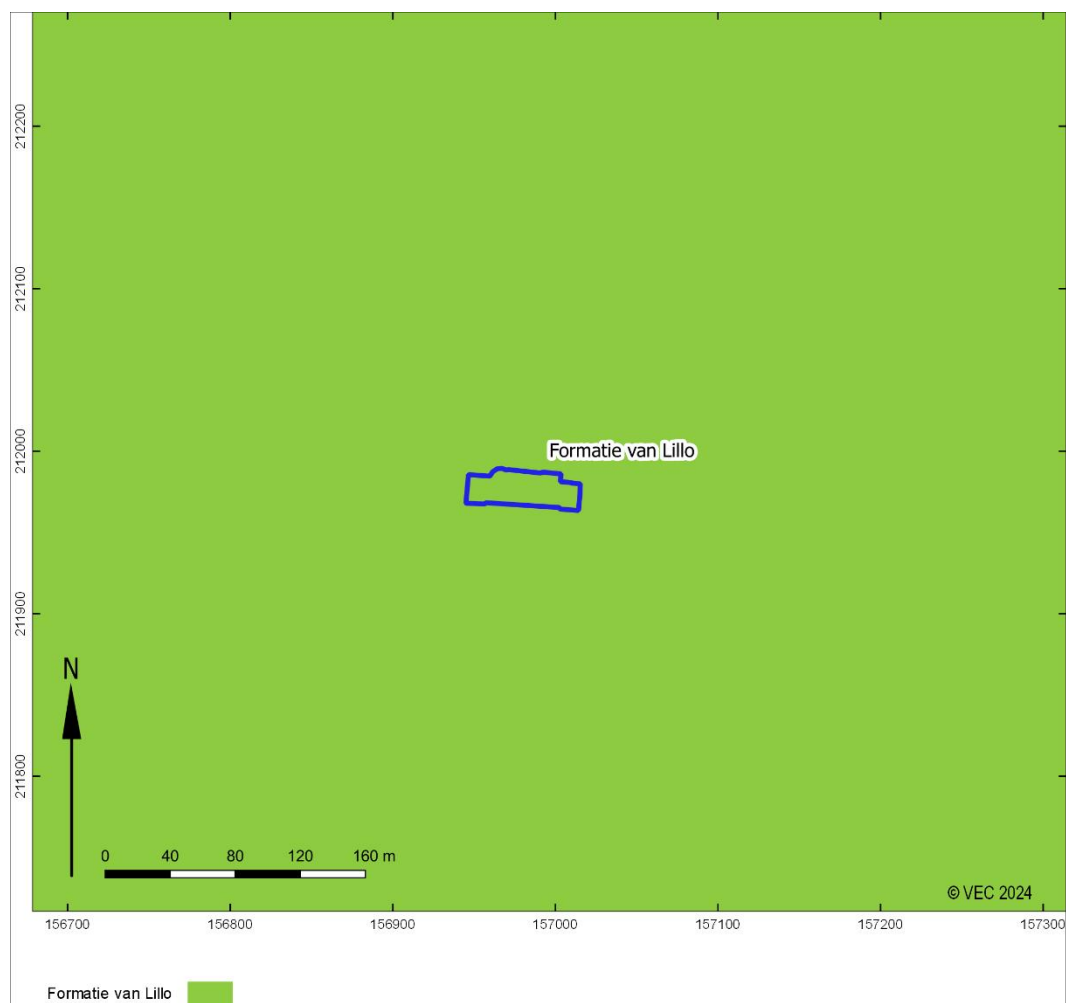
1.4 Onderzoekskader

1.4.1 Geplande werken en bodemingrepen

Het archeologisch onderzoek kadert in de restauratieplannen van kasteel Rivierenhof. Deze restauratie gebeurt bovengronds en brengt bijgevolg geen bodemverstoring met zich mee. Aangezien de natuurstenen plinten aan de voorzijde barsten vertonen, werden er drie putjes gepland om te toetsen of de plinten gefundeerd waren.

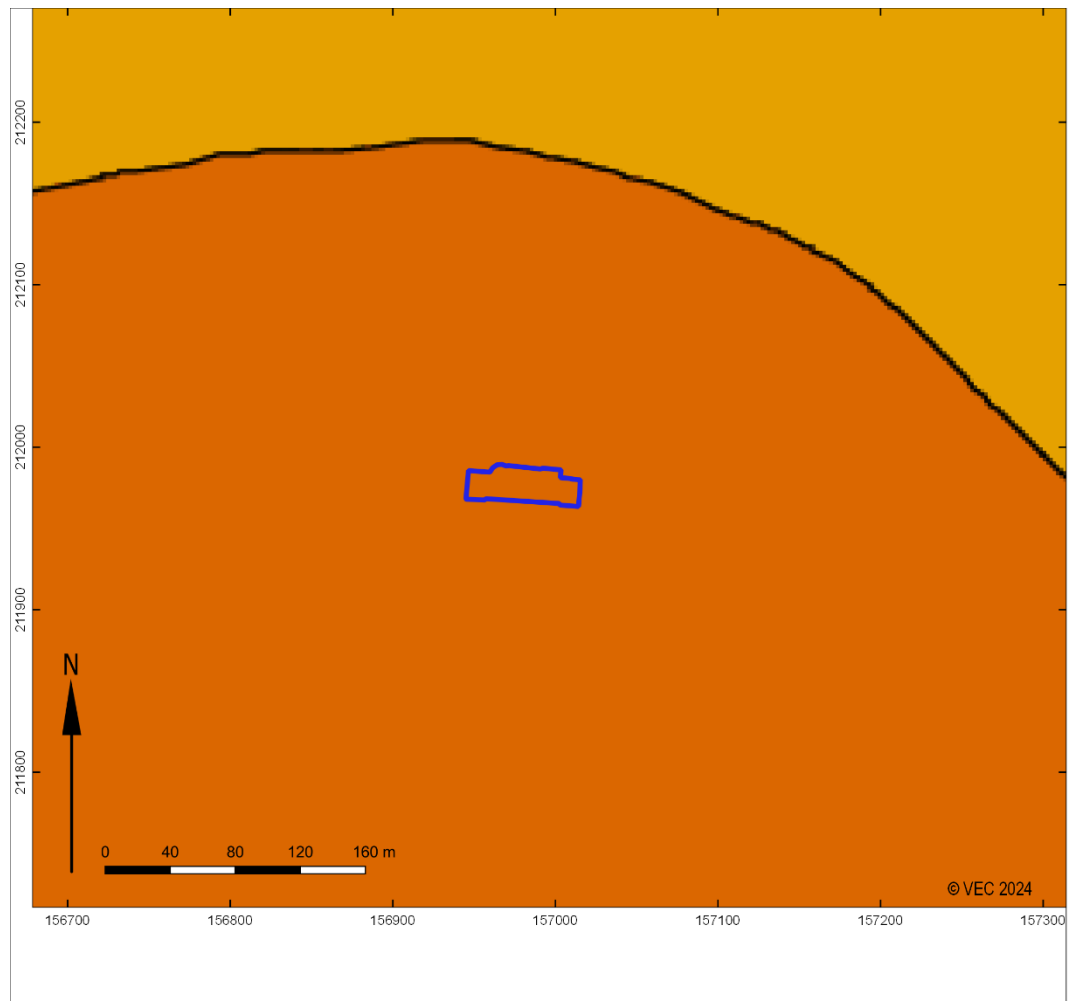
1.5 Bodemkundige en geologische achtergrondinformatie

De tertiairgeologische kaart beeldt het plangebied af binnen de formatie van Lillo. Deze bestaat uit groen tot grijsbruin fijn weinig glauconiethoudend zand. Aan de basis bevinden er zich schelpen.

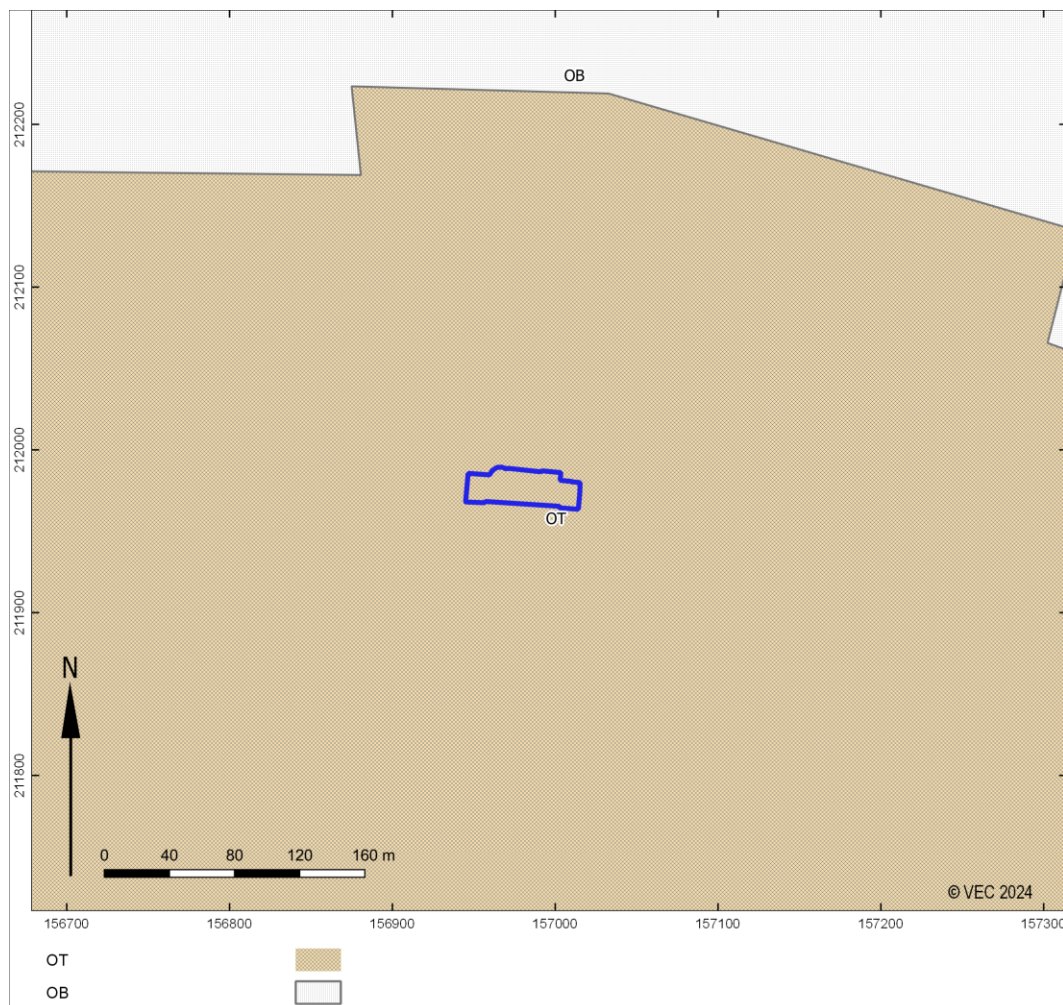
Afb. 4. Het plangebied op de tertiairgeologische kaart.

Op de quartairgeologische kaart wordt het plangebied weergegeven binnen een zone waarin zich fijn fluviatiele holocene sedimenten bevinden. Deze kunnen vermengd zijn met tertiair materiaal. Meer naar het noorden bevinden zich dekzandgronden.

Afb. 5. Het plangebied op de quartairgeologische kaart.

Op de bodemkaart staat het plangebied gekarteerd op een OT-bodem. Dit zijn bodems waarbij vergravingen de oorspronkelijke bodemopbouw sterk hebben verstoord. Ten noorden van het plangebied staat een OB-bodem gekarteerd. Bij OB-bodems werd de oorspronkelijke bodemopbouw eveneens verstoord, maar dan door toedoen van bouwactiviteiten.

Afb. 6. Het plangebied op de bodemkaart.

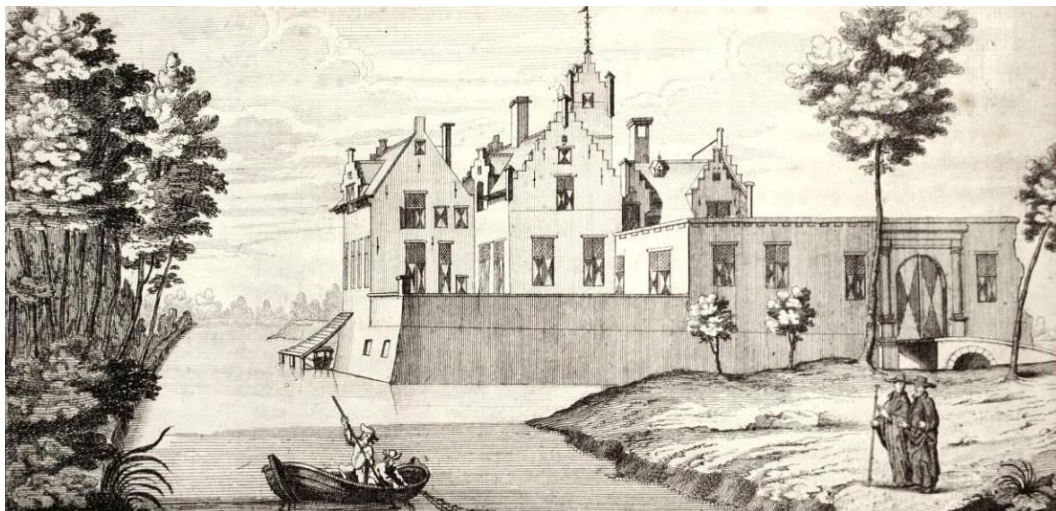
1.6 Archeologische voorkennis en maatregelen

De uit te graven proefputten bevinden zich aan de buitenzijde van Kasteel Rivierenhof in Deurne. De eerste historische vermelding van de gronden waarop het kasteel zich bevindt, dateert uit 1429.¹ Het gaat om een akte waarin een middelgrote pachthoeve met drie bunders grond wordt vermeld. Het is echter niet zeker in welke mate dit kan teruggebracht worden tot het latere kasteel Rivierenhof. De geschiedenis van het kasteel zelf gaat minstens terug tot het begin van de 16^e eeuw. De vroegste historische vermelding maakt gewag van een goed ter Rivieren dat in het bezit is van koopman Magnus Bullestraete.² In 1543 wordt het verkocht aan een andere koopman, Jan de Cordes.³ In de akte wordt het goed omschreven als een "een steenen huys, berghe, grooten bogaerde, hooftboomen, cruythof, het al omringdt van water, neerhove,... woon- en duyfhuyze, stallinghen,...". Onder de Cordes worden er verscheidene aanpassingen uitgevoerd, totdat de gebouwen in de late 16^e eeuw door een brand verwoest werden.

¹ Hendriks & Trommelmans 2013, p. 15.

² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Rivierenhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11332>

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Rivierenhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11332>

Afb. 7. Gravure met kasteel Rivierenhof voor de verbouwingen van 1660 (Linten et al. 2016, p. 16, fig. 9).

In 1618 worden het domein van het Rivierenhof en het aanpalende Sterckxshof opgekocht door het professiehuis van de jezuïeten van Antwerpen.⁴ Het hoofdgebouw wordt omgevormd tot een klooster. In 1660 worden de drie vleugels onder één dak geplaatst.⁵ Het huidige bakstenen poortgebouw aan de Turnhoutsebaan dateert ook uit deze periode. Dit poortgebouw werd in 1741 opgetrokken.

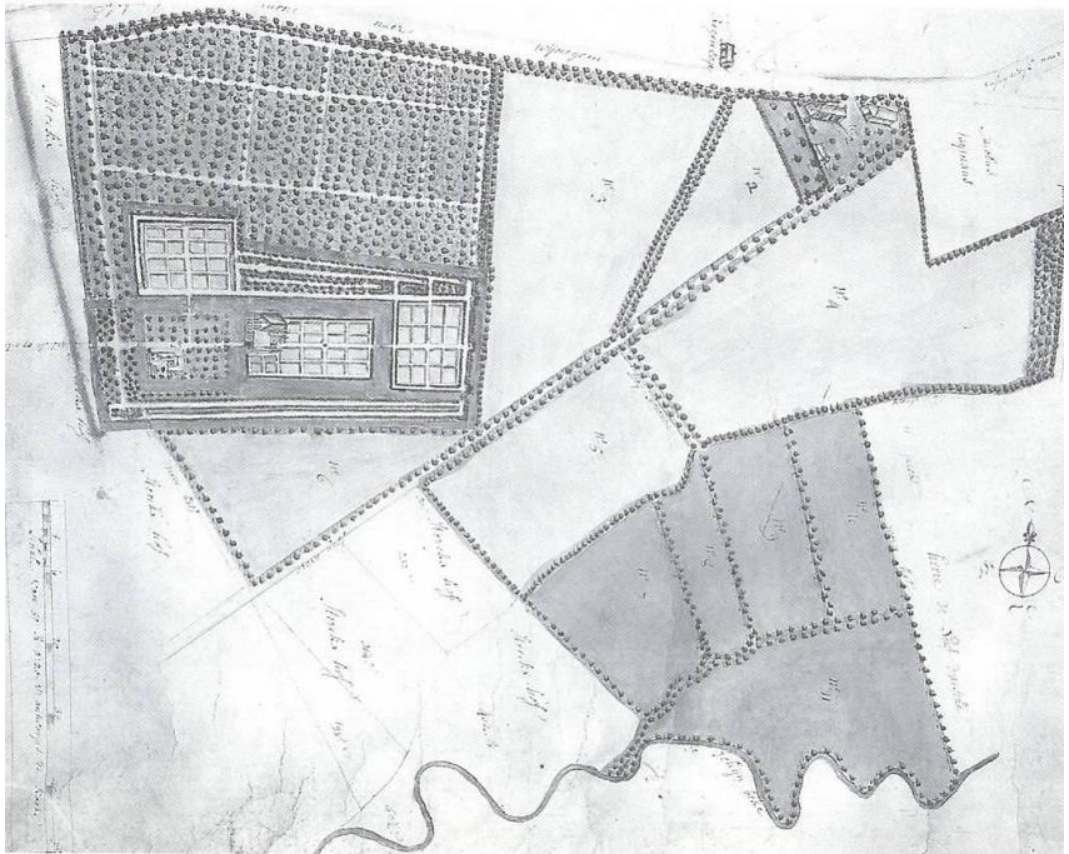
Enkele jaren nadat in 1773 Paus Clemens XIV de jezuïetenorde verbeurd verklaart, worden het Rivierenhof en het Sterckxshof gekocht door Jan Baptist Cogels. In 1776 schaft hij het Rivierenhof aan, en twee jaar later wordt hij ook eigenaar van het Sterckxshof. In 1779 vatten de werken aan om het Rivierenhof om te bouwen tot een zomerverblijf voor de familie Cogels. Het domein wordt voorzien van linde- en beukendreven, siertuinen, een doolhof en speelkabinetten, de oude grachten worden gedempt, terwijl er nieuwe greppels en een siervijver worden uitgegraven. Het kasteel wordt in Neoclassicistische stijl verbouwd naar een ontwerp van Charles de Wailly, die tevens hofarchitect van Lodewijk XVI was en ook gebouwen zoals het paleis in Laken, of de renovatie van de Munt in Brussel onder zijn palmares heeft staan. Het is in deze fase dat het uiterlijk van het kasteel grotendeels bepaald wordt. Het kasteel heeft een symmetrische opbouw met zijvleugels die iets naar voren zijn geschoven. De hoofdvleugel telt twee bouwlagen met zeven en vijf traveeën. Bovenaan bevindt er zich een schilddak met leien waarin zich dakkapellen en schoorstenen bevinden. In de late 18e eeuw werden er peristilia toegevoegd aan het gebouw tussen het centrale gebouw en de zijvleugels. De zijvleugels hebben één bouwlaag met bovenop een schilddak met leien. De oostelijke zijvleugel bevat één travee, terwijl de westelijke bestaat uit drie traveeën. Tussen 1776 en 1830 wordt er op enkele meters ten noordwesten van het kasteel een paviljoen aangelegd.⁶ Hoewel het waarschijnlijk lijkt, is het niet zeker dat de bouw hiervan gelijktijdig is met de grootschalige verbouwingen aan het kasteelgebouw. Het paviljoen bevindt zich bovenop een ijskelder. Archeologisch onderzoek toonde aan dat de ijskelder ouder is dan het paviljoen, maar kon verder niet precies gedateerd worden.⁷

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Rivierenhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11332>

⁵ Hendriks & Trommelmans 2013, p. 16.

⁶ Sevenants 2010, p. 10.

⁷ Sevenants 2010.

Afb. 8. Plan van het domein Rivierenhof bij de openbare verkoop in 1776 (Linten et al. 2016, p. 18, fig. 12).

Afb. 9. Het Rivierenhof op de Ferrariskaart (1771-1780).

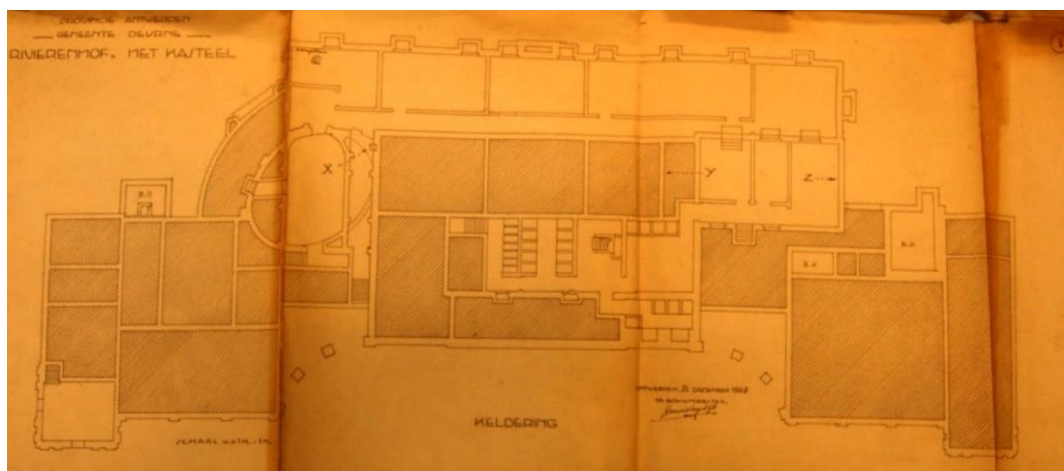

Afb. 10. Het Rivierenhof op de Vandermaelenkaart (1846-1854).

Afb. 11. Het Rivierenhof op de Popp-kaart (1842).

In 1921 verkoopt de familie Cogels het domein Rivierenhof aan de provincie Antwerpen die het park in 1941 open stelt voor bezoekers. Er worden verscheidene sport- en spelinstallaties geplaatst in het park. In 1953 wordt er een openluchttheater opgetrokken in het park. Het kasteel ter Rivieren wordt omgevormd tot een café-restaurant met tentoonstellingsruimte.

Afb. 12. Kelderplan van kasteel Rivierenhof in 1921 (Linten et al. 2016, p. 19, fig. 13).

2 Proefsleuvenonderzoek

D. Van den Notelaer

2.1 Inleiding

Op vrijdag 15 december 2023 voerde het Vlaams Erfgoed Centrum een proefputten onderzoek (archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem) uit aan de kasteel Rivierenhof te Deurne. Het veldwerk werd uitgevoerd door Dominick Van den Notelaer (veldwerkleider) en Alexander Thomson (assistent-archeoloog).

2.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

In de toelatingsaanvraag voor een archeologisch onderzoek met wetenschappelijke vraagstelling werden enkele onderzoeksvragen vooropgesteld:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

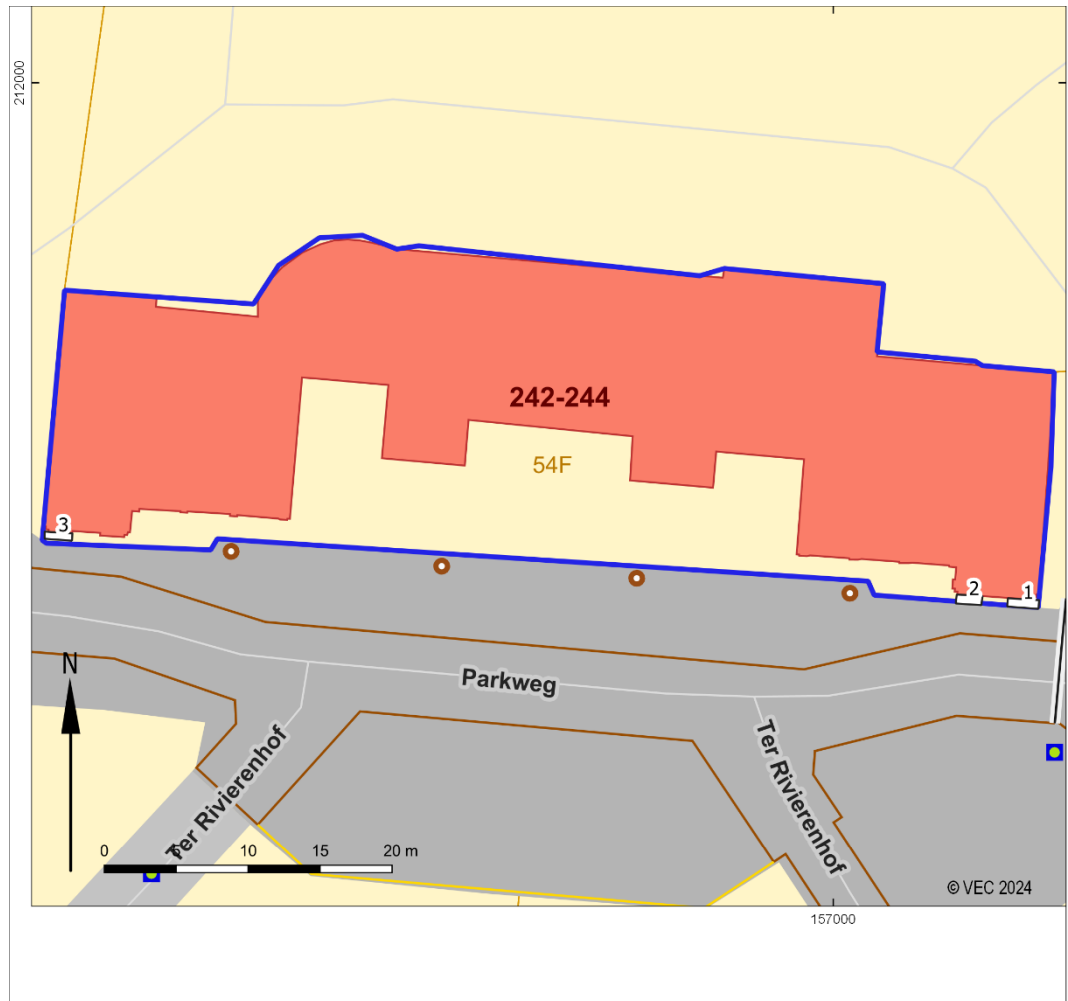
2.3 Werkwijze en onderzoeksstrategie

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Er werd voor aanvang een aanvraag gedaan voor archeologisch vooronderzoek met wetenschappelijke vraagstelling. Hierna werd er een melding van aanvang gedaan bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Tevens is een projectcode aangevraagd in het archeologieportaal (2023L114).

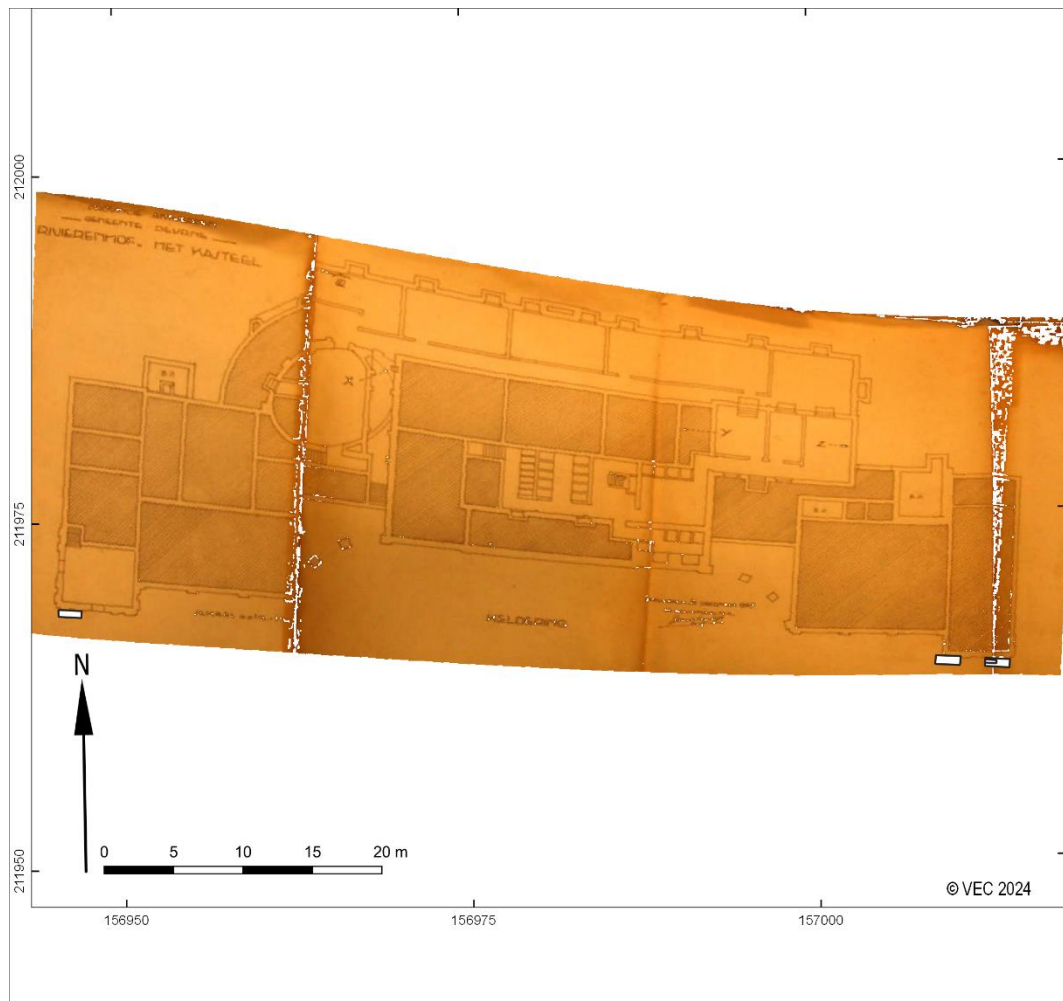
2.3.1 Methodiek tijdens het veldwerk

Het archeologische vlak is onder begeleiding van de veldwerkleider machinaal aangelegd door een kraan op rupsbanden met een gladde bak. Het vlak is plaatselijk manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te bevorderen. Muurwerk werd opgeschoond met borstel en truweel. Hierna zijn het vlak en het muurwerk digitaal ingemeten met behulp van een rTS en uitvoerig beschreven.

Tijdens het onderzoek werden drie putten uitgegraven met een lengte tussen 1.8 en 2.1m, en een breedte tussen 51 en 62cm. Op deze manier werd er 3.4m² open gelegd. Werkput 1 bevond zich aan de buitenhoek van de oostvleugel. Werkput 2 bevond zich enkele meters ten westen van werkput 1. Werkput 3 was gelegen aan de buitenhoek van de westvleugel.

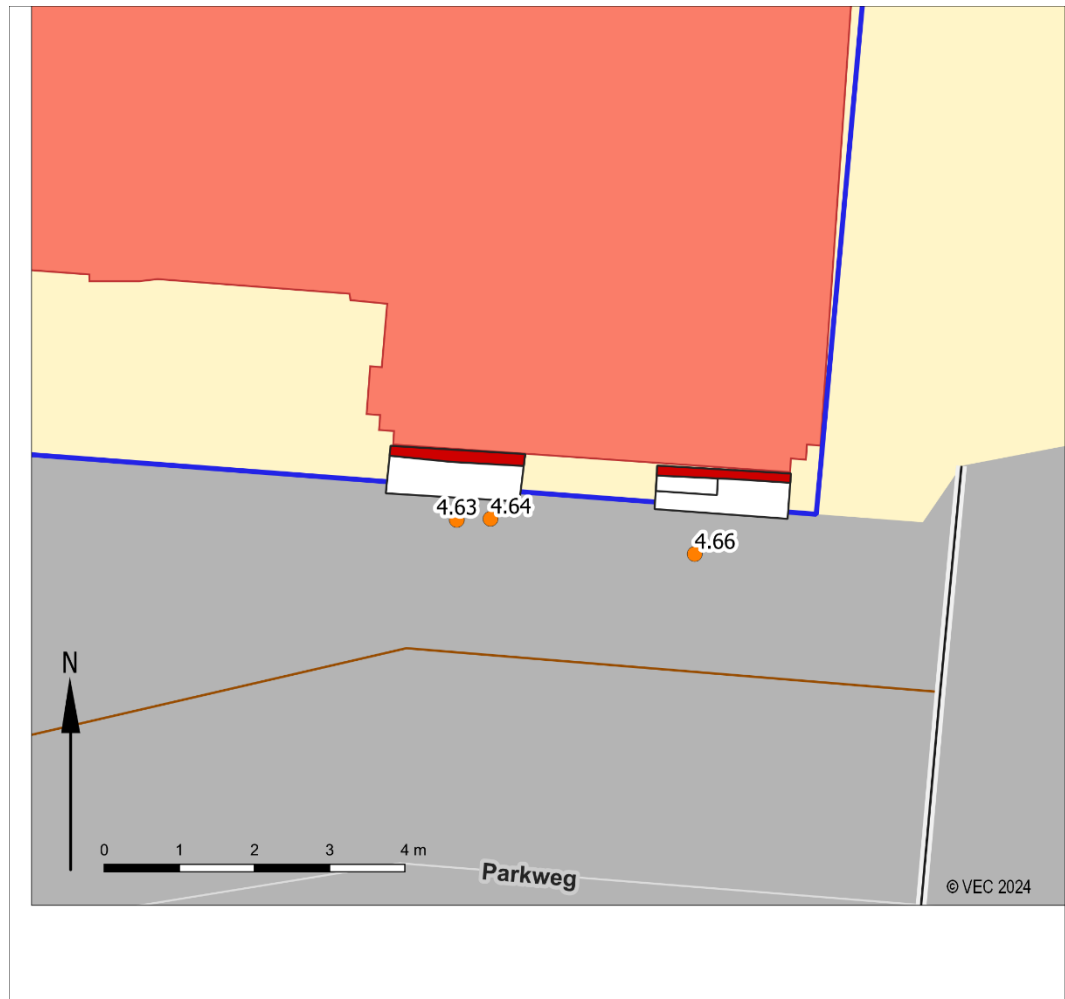

Afb. 13. Plan met de aangelegde proefputten.

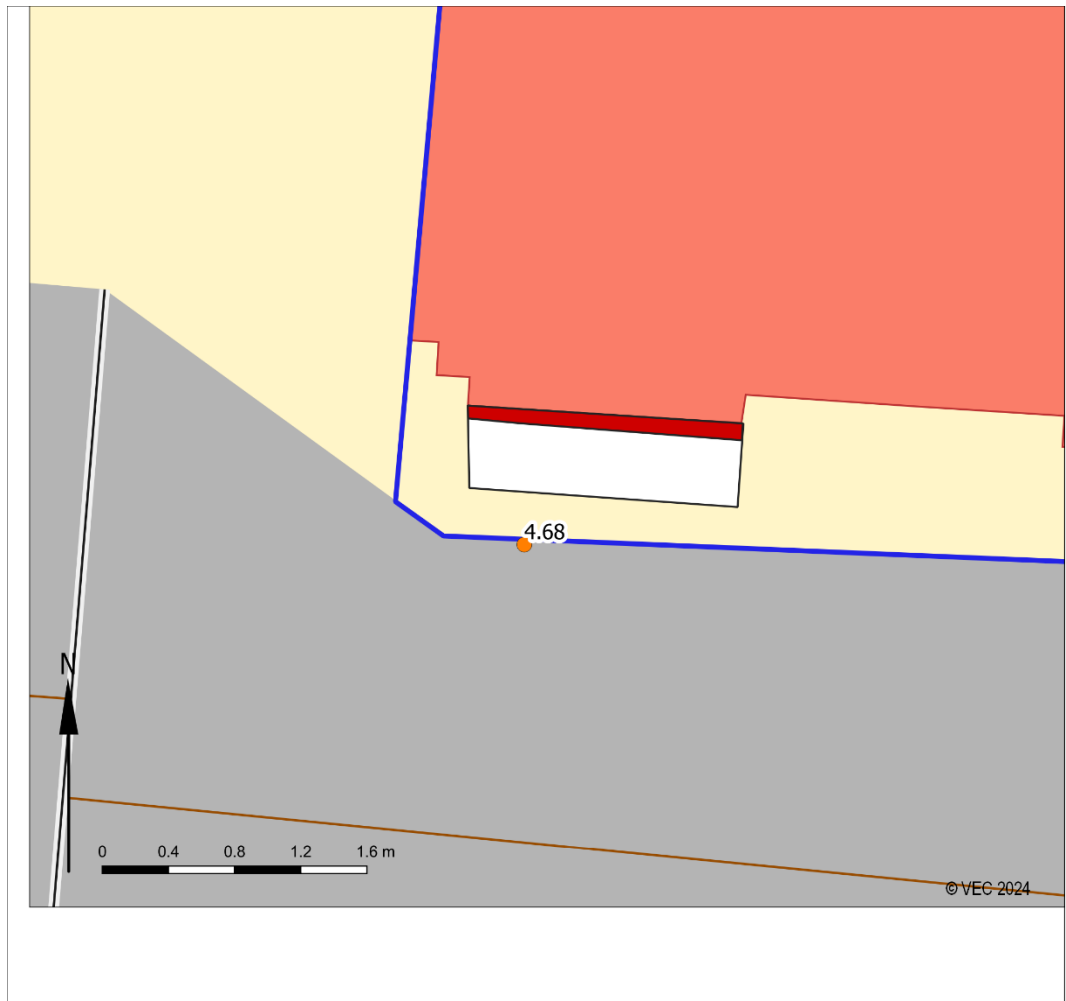

Afb. 14. De aangelegde werkputten geplot op het gegeoreferende plan uit 1921.

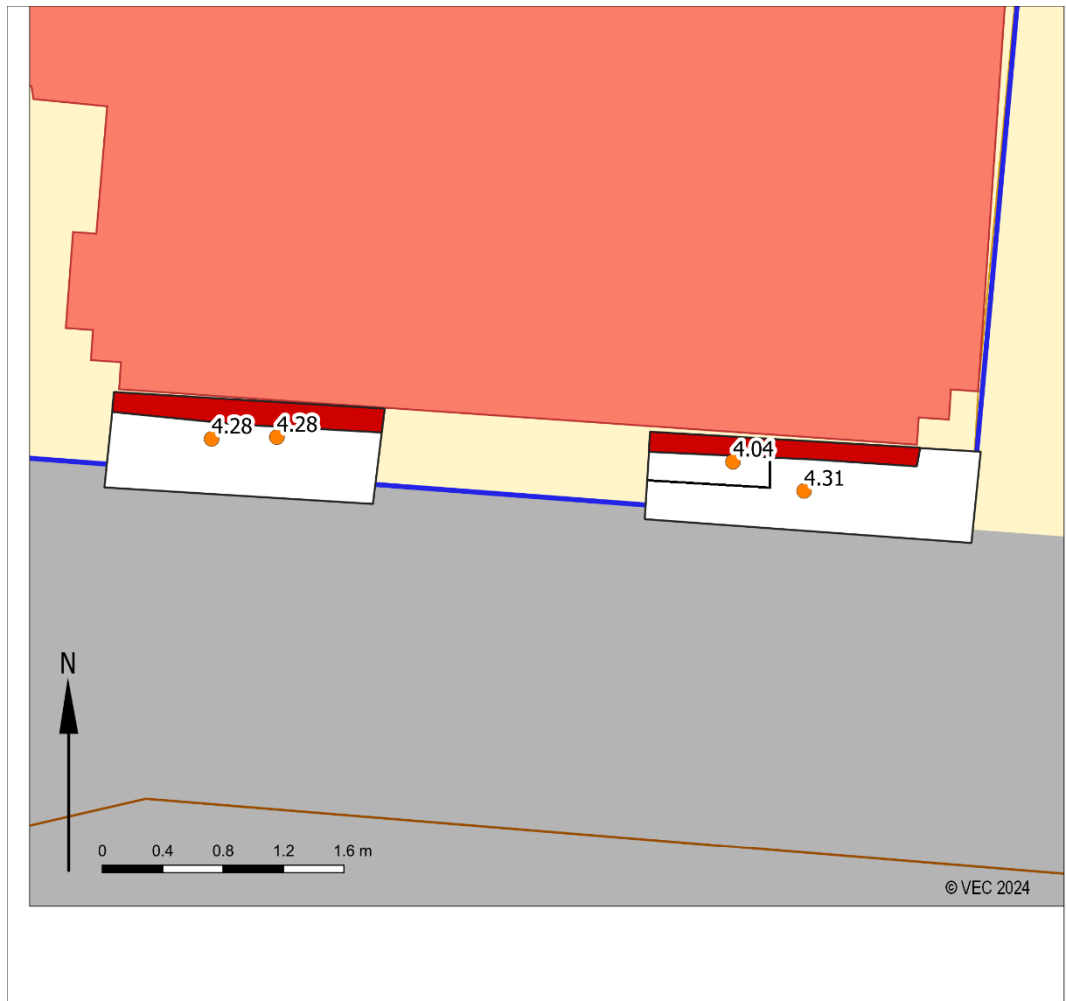
Zoals aangegeven in de aanvraag voor vooronderzoek met wetenschappelijke vraagstelling, bleven de uitgravingen beperkt tot een diepte van circa 30cm-mv. Het maaiveld bevond zich tussen 4.63 en 4.68m TAW. De putten werden aangelegd tot 4.28 en 4.35m TAW. Enkel in werkput 1 werd er lokaal verdiept tot 4.04m TAW om de opbouw van muurwerk beter te kunnen bestuderen.

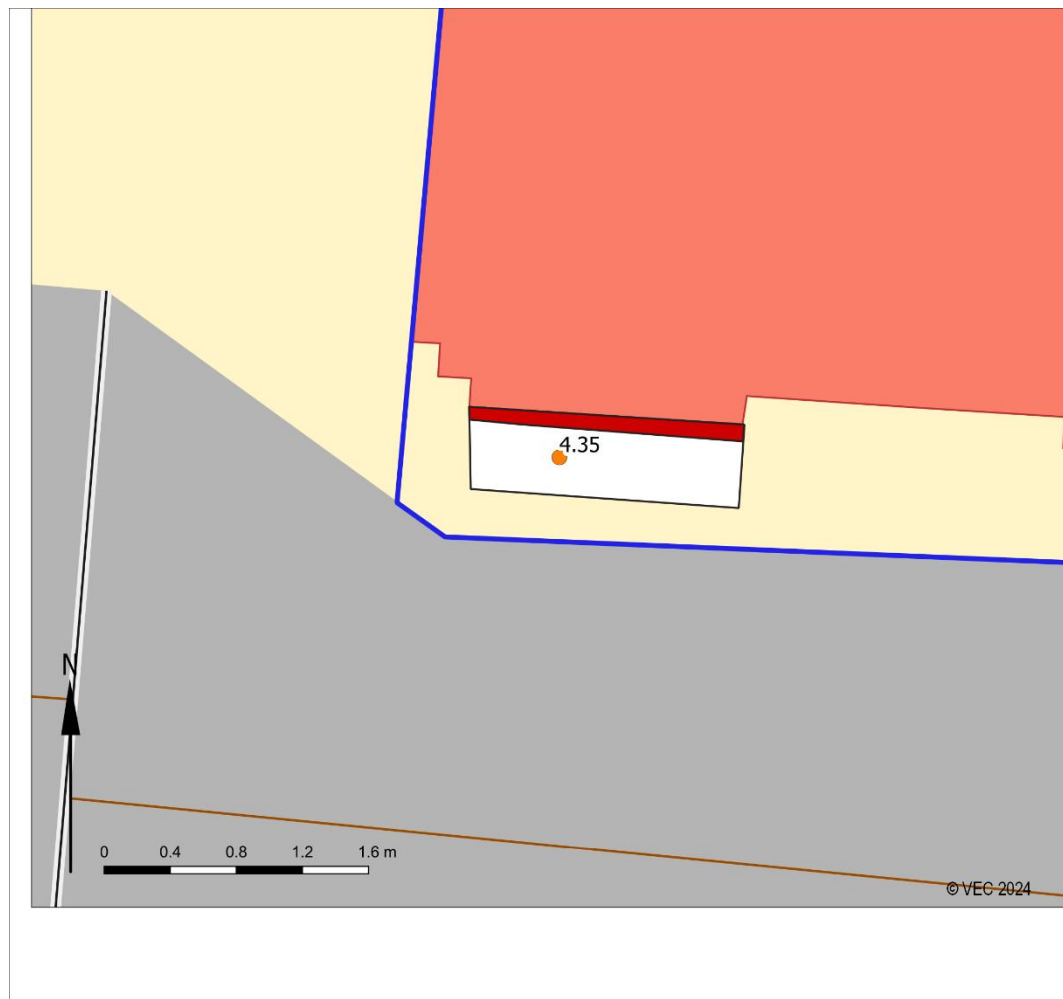
Afb. 15. Maaiveldhoogtes werkput 1 en 2.

Afb. 16. Maaiveldhoogtes werkput 3.

Afb. 17. Vlakhoogtes werkput 1 en 2.

Afb. 18. Vlakhoogtes werkput 3.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de digitale plannen en tekeningen, de foto's en de spoorbeschrijvingen. Deze gegevens werden bestudeerd in relatie tot historisch kaartmateriaal en luchtfoto's. Aangezien er geen monsters of vondsten ingezameld werden, ontbreekt een assessment van de monsters en vondsten.

2.4.2 Aardkundige beschrijving van de profielen

Op de bodemkaart wordt het terrein weergegeven als een OT bodem. Bij zulke bodems hebben vergravingen de oorspronkelijke bodemopbouw sterk verstoord. Dit kon worden bevestigd tijdens het onderzoek. Alle wanden van de uitgegraven putten bleken volledig te bestaan uit een recent vergraven pakket. Er werd niet verdiept tot onder dit pakket.

2.4.3 Assessment van de sporen

Tijdens het onderzoek werd er in elke put muurwerk aangetroffen (Tabel 2). Het gaat om funderingsmuren van kasteel Rivierenhof. De muren bevinden zich onmiddellijk onder de natuurstenen plinten van het gebouw en springen één steen uit vanaf een diepte van vijf steenlagen in werkput 1 en 2 en zes steenlagen in werkput 3. Er werd gebruik gemaakt van bakstenen met een formaat van 18cm lang, 8cm breed en 4cm hoog die gemetst waren met een zachte kalkmortel.

Spoornummer	Werkput	Vlaknummer	Vullingnumme	Aardspoor	Vorm vlak	Vorm coupe	Diepte	Tint	Hoofdkleur	Neverkleur	Textuur	Gevlekt
1	1	1	1	MR	LIN	XXX	XXX	Midden	Rood	Bruin	XXX	Nee
2	2	1	1	MR	LIN	XXX	XXX	Midden	Rood	Bruin	XXX	Nee
3	3	1	1	MR	LIN	XXX	XXX	Midden	Rood	Bruin	XXX	Nee

Tabel 2. Sporenlijst

Afb. 19. Detailfoto muur 1.

Afb. 20. Vlakfoto werkput 2 met muur 2.

Afb. 21. Overzichtsfoto werkput 3 met muur 3.

Gelijkaardige bouwmaterialen werden gebruikt voor een fundering die tijdens opgravingen werd aangetroffen in de in de noordoostelijke kelder van centrale gebouw.⁸ Er kon vastgesteld worden dat de fundering in deze kelder dateert na het dempen van de kasteelgracht rond 1779.

Ook de oudste fase van de ijskelder werd uit gelijkaardige bakstenen en een kalkmortel opgetrokken.⁹ Voor deze constructie kon eveneens slechts een relatieve datering worden opgesteld: De ijskelder is ouder dan het paviljoen dat tussen 1776 en 1830 werd opgetrokken.

Ook tijdens een prospectie in 33 werd er muurwerk aangetroffen met gelijkaardige bouwmaterialen. De interpretatie van dit muurwerk bleek lastig. Ook hier kon worden vastgesteld dat het muurwerk dateert van na de demping van de kasteelgracht rond 1779.

In werkput 2 en 3 kon er bovenaan de funderingsmuren schade worden vastgesteld. In de muur in werkput 2 was er een gat in de top merkbaar dat was opgevuld met tegels. De top van de muur in werkput 3 was dan weer hersteld met een cementlaag. De natuurstenen plint en de top van de muur in werkput 1 en 2 waren gescheiden door een kunststof laagje. Mogelijk gaat het om een waterkering. Het is denkkelijk dat de schade aan de top van de muren werd veroorzaakt met de werken voor het plaatsen van deze kunststof.

Afb. 22. Detailfoto's muur 1 (links) en muur 2 (rechts).

3 Samenvatting

In het kader van restauratiewerken aan het kasteel Rivierenhof in Deurne heeft het Vlaams Erfgoed Centrum een proefputtenonderzoek uitgevoerd. Er werden drie kleine putten uitgegraven aan de plinten van de voorgevel van kasteel Rivierenhof. Deze werden tot 30cm diep uitgegraven, uitgezonderd een kleine verdieping die in werkput 1 werd uitgegraven. In de putjes werd een deel van de funderingsmuur van het kasteel teruggevonden. Deze was opgetrokken uit baksteen van 18cm lang, 8cm breed en 4cm hoog die gemetst waren met een zachte kalkmortel. Er werd geen vondstmateriaal gevonden. Gelijkaardig muurwerk werd aangetroffen tijdens andere archeologische onderzoeken. In al deze gevallen was een precieze datering moeilijk op te stellen, maar kon wel gesteld worden dat de muur na 1779 werd gebouwd. Er werden geen elementen aangetroffen tijdens het onderzoek die een gelijkaardige datering tegenspreken.

De vooropgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

Tijdens het onderzoek werden onder de natuurstenen plinten van het kasteel, de top van de funderingsmuren aangetroffen worden. Het gaat om gemetste bakstenen funderingen. Deze hebben een goede conservering, uitgezonderd de top, waar latere werken enige schade hebben berokkend. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen, waardoor een datering enkel mogelijk is op basis van de gebruikte bouwmaterialen. Andere archeologische opgravingen en prospecties leverden gelijkaardige bouwmaterialen op in contexten die na 1779 werden gedateerd. Een datering in de late 18^e of in de 19^e eeuw lijkt bijgevolg waarschijnlijk voor de funderingsmuren.

- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?

⁸ Linten *et al.* 2016, p. 37.

⁹ Sevenants 2010, p. 26 & 39.

Door het kleine oppervlak dat werd blootgelegd, is het moeilijk om verregaande conclusies te trekken. Desalniettemin zijn er bepaalde parallellen tussen het metselwerk aangetroffen in de proefputten en muurwerk dat aan het licht gebracht werd tijdens andere projecten die er vermoedelijk op wijzen dat deze verschillende contexten uit eenzelfde periode dateren.

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.

Tijdens het uitgraven van de drie putjes werden onder de natuurstenen plinten, funderingsmuren aangetroffen. Het gaat om drie gelijkaardige muren opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 18cm lang, 8cm breed en 4cm hoog die gemetst waren met een zachte kalkmortel. Door de maximale ontgravingsdiepte kon de onderkant van deze funderingen niet bereikt worden.

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Alle aangetroffen resten zijn antropogeen.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De funderingsmuren hebben een goede bewaringstoestand, uitgezonderd de top van de muur die in een recente fase beschadigd geworden is.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Het aangetroffen muurwerk maakt deel uit van een bouwphase van het kasteel die dateert van na 1779.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

De aangetroffen funderingsmuren dateren uit eenzelfde bouwphase van het kasteel Rivierenhof. Deze wordt in de late 18e, of in de 19e eeuw gedateerd. De top van de funderingsmuur in werkput 2 en 3 werd beschadigd. Vermoedelijk gebeurde dit in het recente verleden.

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Het geringe oppervlak en diepte van de putten staat niet toe een adequate inschatting van de waarde van de vindplaats te maken. De aangetroffen resten worden evenwel niet bedreigd en kunnen daarom in situ bewaard blijven.

Literatuur

- Hendriks, V. & R. Trommelmans**, 2013: *Archeologische opgraving Deurne Rivierenhof (prov. Antwerpen), Basisrapport* (Monument Vandekerckhove, afdeling archeologie rapport 2013/40), Ingelmunster.
- Inventaris Onroerend Erfgoed**, 2024: *Rivierenhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11332> (geraadpleegd op 21 januari 2024).
- Linten, S., P. Laloo, K. Verschuere & J. Mikkelsen**, 2016: *Deurne Rivierenhof: Rapportage van het archeologisch onderzoek 30 november t.e.m. 7 december 2015* (GATE-rapport 98), Evergem.
- Sevenants, W.**, 2010: *Archeologische prospectie en opgraving van een ijskelder in het domein Rivierenhof te Deurne (provincie Antwerpen)* (Triharch rapport 2010-3), Erps-Kwerps.

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 2. Het plangebied op de GRB-kaart. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 3. Recente situatie van kasteel Rivierenhof.
- Afb. 4. Het plangebied op de tertiairgeologische kaart.
- Afb. 5. Het plangebied op de quartairgeologische kaart.
- Afb. 6. Het plangebied op de bodemkaart.
- Afb. 7. Gravure met kasteel Rivierenhof voor de verbouwingen van 1660 (Linten et al. 2016, p. 16, fig. 9).
- Afb. 8. Plan van het domein Rivierenhof bij de openbare verkoop in 1776 (Linten et al. 2016, p. 18, fig. 12).
- Afb. 9. Het Rivierenhof op de Ferrariskaart (1771-1780).
- Afb. 10. Het Rivierenhof op de Vandermaelenkaart (1846-1854).
- Afb. 11. Het Rivierenhof op de Popp-kaart (1842).
- Afb. 12. Kelderplan van kasteel Rivierenhof in 1921 (Linten et al. 2016, p. 19, fig. 13).
- Afb. 13. Plan met de aangelegde proefputten.
- Afb. 14. De aangelegde werkputten geplot op het gegeoreferende plan uit 1921.
- Afb. 15. Maaiveldhoogtes werkput 1 en 2.
- Afb. 16. Maaiveldhoogtes werkput 3.
- Afb. 17. Vlakhoogtes werkput 1 en 2.
- Afb. 18. Vlakhoogtes werkput 3.
- Afb. 19. Detailfoto muur 1.
- Afb. 20. Vlakfoto werkput 2 met muur 2.
- Afb. 21. Overzichtsfoto werkput 3 met muur 3.
- Afb. 22. Detailfoto's muur 1 (links) en muur 2 (rechts).

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

Tabel 2. Sporenlijst.